سەردانەکەم بۆلای سەرۆک کۆماری عێراق

بۆچی یەکێتی نیشتمانی کوردستان ڕۆژی بەم ڕۆژە گەیشت

کێشەکان چۆنچۆنی چارەسەر دەکرێن؟

بەشی نۆیەم

عارف کەریم – ستۆکهۆڵم

کێشەکانی ئەم قۆناخە کامانەن؟

دەمەوێ بەکورتی لەو کێشانە بدوێم کە سەرانسەری کوردستانی گرتۆتەوە و هەتا ئێستا بەبێ چارەسەر ماونەتەوە، کە پارتی و یەکێتی دەگرێتەوە بەپلەی یەکەم، هەروەها کۆنترۆڵی ئەوان لە سەر دەسەلاتەکان. ڕەنگە هەندێک پێیان وابێت ئەگەر ڕیفۆرمخوازەکانی ناو یەکێتی داواکانیان جێبەجێ ببێت و ڕێگەیان پێبدرێت ئەوانە بکەن کە خۆیان دەیانەوێ لەناو یەکێتیدا، ئیتر ناکۆکی و ململانێکان کۆتاییان پێدێت و کێشەی میللەت چارەسەر دەبێت، بەڵام بە پێچەوانەی ئەمەوە، هەتا گۆڕانی بنەڕەتی لە سیستمی بەڕێوەبردن و سیاسی ئەمڕۆی کوردستاندا نەکرێت و هەموولایەک لەدڵەوە هاوکاری نەکات لەو گۆڕانکارییە ، مەحاڵە میللەتەکەی ئێمە حەسانەوە بە خۆیەوە ببینێ .

مەبەست لە گۆڕانی ڕیشەیی لە سیستمی ئێستای کوردستاندا ئەوەیە کە پارتی و یەکێتی لەهەنگاوی یەکەمدا دەستبەرداری سیاسەتی پەنجا بە پەنجا ببن و یاسایەکی نوێ دابڕێژن لە پەرلەمانی کوردستاندا بەهاوکاری جەماوەری کوردستان دەربارەی حزب ، ڕێکخراوە مەدەنییەکان ، ئۆپۆزسیۆن، هەڵبژاردن ، هەروەها بودجەی هەریەکێک لەمانە ، دەسەلاتەکانیان، کەلەدواجاردا دەسەلاتەکانی یاسادانان ، بەڕێوەبردن ، دادوەری، لێدەکەوێتەوە ، واتە لەپێشاندا پرۆژەیەک بێت بۆ میللەت و لە ڕێگای دەزگای ڕاگەیاندنەوە بڵاو بکرێتەوە بۆ لێکۆڵینەوە و دیراسەکردن و قسەکردن لەسەری و لەدوایینجاردا پاشئەوەی پرۆژەکە دەوڵەمەند دەکرێت ، بەرەوڕووی پەرلەمان بکرێتەوە بۆ بڕیاردان لەسەری و هەمووکەس و لایەنەکان ڕێزی لێبگرن و بەموو پێشێلی نەکەن . یاساکە بەشێوەیەک بێت کە ڕێژەی هەڵبژاردن گۆڕانی تێدابکرێت بەو شێوەیەی لەگەڵ ژمارەی دانیشتوانی کوردستاندا دەگونجێ بۆ ئەوەی هیچ کەس هەقی نەخورێت و هەموان بەشداریبکەن لە پرۆسەی هەڵبژاردندا . بەپێی ئەم یاسایە ، هەرکەسێک لەخۆی ڕادەبینێ ، بۆی هەیە حزبی تازە درووست بکات و بە لیستێکی نوێوە دابەزێت لە هەڵبژاردنەکاندا ، دوور لە چاوسوورکردنەوە و هەڕەشەوگوڕەیشە و و کەڵەگایەتی ئەم و ئەو و پەنابردنە بەر مێلیشیا، هەروەها هەڵبژاردنەکان بە ئاگاداری و چاودێری UNو لایەنەکانی تر بەڕێوە بچێت و دەبێ هەر لیستە ڕازی بێت بە ئەنجامی هەڵبژاردنەکان و گەڕی بارەترێ !! نەکات و کێ زۆربەی دەنگی هێنا ، ئەوە بە براوە حسابی بۆبکرێت و بە پێچەوانەوە ، ئەوانەی دەنگی کەمتر دەهێنن ، ڕەزامەندی و خۆشحاڵی خۆیان پیشان بدەن و لەبەرەی ئۆپۆزسیۆندا کاربکەن یاخود لەگەڵ لیستی براوەدا ببنە هاوپەیمان و پێکەوە حکومەت دابمەزرێنن و بەپێی ئەنجامی هەڵبژاردنەکە ، کورسیەکانی پەرلەمان دابەش بکرێن و بەهێچ جۆرێک خاتروخۆتری تێدانەبێت .

لێرەوە هێزی ئۆپۆزسیۆنی ڕاستەقینە لەدایک دەبێت و بەئاشکرا دێتە مەیدان و پروپاگاندەی هەڵبژاردن بۆ خۆی و نوێنەرەکانی دەکات ، چاوپێکەوتن و دیدەنی لە کەناڵە ئاسمانییەکانەوە دەکات ، پەنجە بۆ گەندەڵییەکان و سیاسەتی چەوتی حزبی دەسەڵاتدار ڕادەکێشێت، لە ڕۆژنامە و گۆڤارەکاندا بە ئاشکرا دەنووسێت و چی لەبەرژەوەندی میللەتە ئەوە دەڵێت ، بێئەوەی گوێبداتە بۆڵەبۆڵ و گازندە و گلەیی ئەوانی تر ، لەوەش ڕزگاریان دەبێت حزبی دەسەڵاتدار پێیان بڵێن : ئەمانە خەڵکمان لێدەوروژێنن و دژایەتیماندەکەن و جوێنمان پێدەدەن و سووکایەتیمان پێدەکەن و خەریکی ئاژاوەو تێکدانی ڕیزەکانی میللەتن !!!. ئەگەر ئێمە نەبین ، ئێوە لەبرسانا دەمرن ! ، لەم حاڵەتەدا هێزی ئۆپۆزسیۆن ترسی نامێنێ و دەبینێ بە پێی یاسا کاردەکات و چالاکییە سیاسییەکانی خۆی ئەنجامدەدات و هیچ گروپێکی مێلیشیاو چەکداریتر نابینی لەگۆڕەپانی سیاسیدا ، چاوسووربکاتەوە بەو شێوەیەی شەڕکردن و بریندارکردن و کوشتنی لێبکەوێتەوە و بەهێزی چەک بڕیاربدات ، بەتایبەتی لەیاساکەدا دەبێ ڕەچاوی ئەوە بکرێت کە دیاردەی چەکهەڵگرتن تەواو قەدەغەیە و هەموو سەرۆک حزبەکان و ئەندامانی سەرکردایەتی حەسانەی دیپلۆماسییان دەبێت و هیچ حزبێک یان سەرۆک حزبێکی تر بۆیان نییە سانسووریان لەسەر دابنێن و مەرجەکانی خۆیان بسەپێنن بەسەریاندا ، بەومانایەی هەموو حزبە ئۆپۆزسیۆنەکان سەربەخۆیی ئابووری و سیاسی خۆیان هەیە بە پێی قەوارەی حزبەکەیان ، واتا ژمارەی دەنگەکانیان لە هەڵبژاردنەکاندا .بەڵام کاتێک کارەساتێکی گەورە ڕوودەدات وکاردەگاتە ئەوەی پەرلەمان و دادگای باڵا دانیشتنی بۆبکەن ، ئەوا هەموو لایەک بە یەکسانی ملکەچی بڕیارەکان دەبن بەبێ جیاوازی.

ئەم یاسایەی سەرەوە لە وڵاتە دیموکرات و پێشکەوتووەکانی دنیادا کاری پێدەکرێ و ئەنجامی باشی لێکەوتۆتەوە و لەڕێگەیەوە کارەکان بەباشی دەڕۆن و حکومەتیش هەڕەشەو گلەیی لەسەر نییە ، چونکە بە هەڵبژاردنێکی ئازاد و دیموکرات دەسەڵاتی سیاسی بەدەست هێناوە و ئەوانەی گلەییان هەیە ، بۆیان هەیە بچن بەپێی یاسا یادداشت پێشکەش بکەن ، خۆپیشاندان بکەن ، مانگرتن ئەنجام بدەن ، خەڵک لێرەو لەوێ کۆبکەنەوە و بەئارەزووی خۆیان بشیرێنن هەتا خۆئامادەکردنێکی تر بۆ هەڵبژاردنەکان کە بە ٣– ٤ ساڵ جارێک ئەنجام دەدرێت ، ئەوانەی لەم پرۆسەیەدا دەنگی کەم دەهێنن ، بۆیان نییە بیکەن بە هەراو بۆڵەبۆل، لەجێی ئەوە دەتوانن بەپێی بەرنامەیەکی هاوبەش لەگەڵ حزبەکانی تردا ڕێکبکەون و بێنە مەیدان بۆئەوەی کورسی پەرلەمان مسۆگەربکەن و بەشداری دەسەڵات بکەن . خۆئەگەر ئەمەیان نەکرد ، ئەوا وەکو هێزێکی ئۆپۆزسیۆن کاردەکەن بەو مەرجەی ئەو ڕێژەیەیان هێنابێ لە هەڵبژاردنەکاندا کە هەقی شەرعی و قانوونییان دەداتێ و کەس و لایەنێکیش ناتوانن ڕێگربن لەکارەکانی ئەوان . ئەمە هەنگاوێکە بۆ بەدامەزراوەیی کردنی حزب و حکومەت ، واتە دەستوور ، یاسا ، بڕیارەکانی پەرلەمان ، سەروەردەبن و لەسەروو حزب و سەرۆک حزب و سەرۆک عەشیرەت و خێڵەوە دەبن .

پێویستە پارتی و یەکێتی ، وەکوو دوو حزبی زلهێز ، بیر لەداهاتووی ئەم گەلە بکەنەوە و سڵ نەکەنەوە لە دارشتنی ئەم جۆرە یاسایە بە هاوکاری ڕۆشنبیر و سیاسەتمەدار و لایەنەکانی تر کە دیموکراتی ، ئاشتی ، یەکسانی ، تەبایی لەگەڵ خۆی دێنێ ، چونکە بەڕاستی ئەو سیستەمەی ئێستا لە کوردستاندا هەیە، نازانی ناوی چی لێبنێیت، دەرەبەگایەتی، سەرمایەداری، سوسیالیستی، نەتەوەیی، دیموکراتی، سیکۆلار، مودێرن......ئێمە خاوەنی شتێکین لە کوردستانا تێکەڵ لە هەموو شتێک و کەچی هیچیشیان نییە!!! و وەکوو چێشتی مجەور وایە!!!

پێویست نییە پارتی و یەکێتی وا تێبگەن کە دارشتنی وەها یاسایەک لەکوردستاندا ، لە ڕۆڵی ئەوان کەمدەکاتەوە و فرێیاندەداتە دەرەوەی گۆڕەپانەکە ، نەخێر بە پێچەوانەوە، ئەوان هەر هێزێک دەبن لەکوردستاندا ، بەڵام هێزێکی سیاسی دیموکرات و ملکەچ بۆ یاسا و دەستوور دەبن ، ڕێزوحورمەت لە کەس و لایەنەکانی تر دەگرن و هەقی کەس و لایەکانی تر زەوت ناکەن، بەپێی یاسا مل دەنێن و بڕیار دەدەن و وەکوو ئێستا نابن کە میللەت بێزارو تووڕەیە و سیاسەتەکانی ئەوان ڕەتدەکاتەوە .

ئەرکی سەرشانی پارتی و یەکێتی لەم کاتەدا ئەوەیە کاربکەن میللەت ئاشت بکەنەوە و ملبنێن بۆ خواست و داواکانی ئەوان ، بەتایبەتی لەم کاتەدا کەکار گەیشتۆتە ئەوەی نەک میللەت ، بەڵکو ڕاگەیاندنەکانی دنیاش دەم بکاتەوە لەدژی دەسەڵاتی سیاسی کوردستان و جۆری ئەدای ئەوان .

هەر بەم بۆنەیەوە بە پێویستی دەزانم چەند دێڕێک بنووسم لەسەر ئەوانەی بیر لە چاکسازی وپاکسازی و جوانکاری دەکەنەوە و لەوانەیە ڕۆژێک لە ڕۆژان وەکوو هێزێکی سەربەخۆ و ئۆپۆزسیۆن بێنە مەیدان و بەلیستێک دابەزن لە هەڵبژاردنەکانی داهاتوودا و شەری هەڵبژاردن و دەسەلات بکەن . ئەگەر سەرکردەکانی ئەم گروپ و ڕێکخراو و هێزانەی کە بەڕێگەوەن لە دایک ببن، لەوانەبن کە پێشتر لە سەرکردایەتی پارتی و یەکێتیدا کاریان کردووە ، دەبێ پێش هەموو شتێک ددان بنێن بە هەڵەو خەتا و تاوانەکانی ڕابوردوویاندا ، بەوسیفەتەی ئەوان بەشێک بوون لەدوێنێ و ڕاست نییە ئەوەی دوێنێ لەگەڵ خۆیاندا هەڵبگرن و هەمدیسان دووپاتی بکەنەوە و بیفرۆشنەوە بە میللەت و ئەوانە بکەن کە پارتی و یەکێتی کردیان و جارێکی تر سواری سەری میللەت ببنەوە . دوای ددان نان بە هەڵەکانیاندا ، پێویستە بە توندی ڕەخنە لە خۆیان بگرن و داوای لێبوردنیش لە میللەتی کورد بکەن بۆئەوەی بەهیچ جۆرێک شانازی نەکەن بە ڕابوردووی خۆیانەوە کە هەمووی کورد کوشتن و شەڕ بوو لە پێناوی شەڕدا و شەڕیش بۆ دەسەڵات و کورسی و قات و قڕکردنی ڕۆڵەکانی ئەم گەلە کە دەیان هەزار کوژراوی لێکەوتەوە ، جگە لە خۆخستنە باوەشی دوژمن بە بیانووی جیاجیا و نابەجێ ، تا وای لێهات کارەسات و ماڵوێرانی زۆریش بۆ کورد بهێنن .

ئەگەر ئەمانە وانەکەن ، مانای وایە بەهەمان عەقڵیەت و فەلسەفەی کۆنەوە دێنەوە مەیدان و بڕوام وانییە ئەمجارە میللەت ئەمەیان لێ قەبووڵ بکات و بە دوایاندا ڕابکات ، جگەلەوە پێویستە سەیرێکی دەوروپشتی خۆیان بکەن و بەسەر ئەو کەسانەوە بنیشنەوە کە مەرجی ئەخلاقی وسیاسییان تێدا هەیە ، گەندەڵ و دزو جەردە و پاشەڵپیس و ساختەچی و بازرگان لەخۆیان کۆنەکەنەوە ، کەسانێک بن لە خەمی خەڵکی زەحمەتکێش و لێقەوماو و هەژاری کوردستاندا بن ، باشتر وایە ئەوانە سیاسەت نەکەن ، یاخود ڕیزەکانیان پاک بێت ، دەکرێت نۆخبەیەکی باش بێنە مەیدان و بەرنامەی باش پێشکەش بکەن و ڕای میللەت ڕاکێشن بەلای خۆیاندا و لەکاتی خۆیدا کەدەسەڵات دەکەویتە دەستیان ، چی باشە ئەوەبکەن بۆ میللەت و مەرج نییە بە عەقڵیەتی جاران بیر لەشانە و ڕێکخراو و کۆمیتە و مەڵبەندو......هتد بکرێتەوە.

ئەرکی سەرشانی پارتی و یەکیتی لەم کاتەدا ئەوەیە کاربکەن میللەت ئاشت بکەنەوە

هەڵبژاردنی ئایندەی کوردستان

عەلی حسێن ساڵح

بەشی سێیەم

جێی خۆشحاڵیمانە زۆوێک لە تاکەکانی گەلەکەمان لە بارودۆخی ناوخۆو دەرەوەی کوردستان تێگەیشتوون، هەروەها لە لای زۆرێک ئاشکەرایە جیوپولێتیکی هەرێم کاریگەری لە سەر دەوروبەرەکەی لەچ ئاستێکدایە گەر ڕاستەوخۆش نەبێت ناڕاستەوخۆ کاریگەری خۆی هەیە ،هیچ نەبێت حکومەتی هەرێم جێی داماویە لە لای هەردوو دەولەتی ئێران وتورکیای هاو سنور بە بۆنەی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی گەلەکەمانەوە لە هەردوو وڵات و بوونی هێزە چەکدار و سیاسێکانیان لە شوێنە سەختەکانی سنوری هەرێم کە بە شێوەی ڕەسمی بە عیراق ناسراوە، بۆیە کێشەی هەرێم زۆر لەوە گەورەترە ئێمە بیروێنەی بکەین چونکە هەرێم یارمەتی هیچ لەو هێزانەی ئەوان نادات وناتوانێتیش بەگژیاندا بچێت ئەڵبەتە ئەوانیش ناچار نەبن نایانەوێت کێشە بۆ هەرێم بنێنەوە وتەنیا پەنایان بۆ شوێنە سەختەکانی سنوری هەردوو وڵات بردوە کە ئەمەش بۆ خۆی هەڕشەیە بۆ سەر هەرێمی کوردستان بۆیە بەردەوام لە ژێر فشاری ئەو دوو دەوڵەتەدایە و بە دووریشی نازانم دروستکراوی خۆیان بێت بۆ ئەوەی ئەم ئەزمونەی گەلەکەمان لەبار بەرن، ئەمەش بۆ خۆی کۆمەڵێک هاوکێشەی سیاسی ئاڵۆزی لە دواوەیە، وردە وردە دەریدەخەن.

دیارە ئەم ئەزمونەی گەلەکەمان لە بەرژەندی هیچ لایەکیان نابیننەوە ودەیسەلمێنێت کە ئەبێت هەرێمیش ژیرانە کاری لەسەر بکات ودەخوازێت ئەو بزوتنەوانەش هاوکاری هەرێم بکەن وگەلەکەشمان هەست بەهاوکێشەکان بکات دیارە حکومەتی هەرێمیش لەم ڕووەوە کاری باشی کردوە ،ئەوەی کاریگەری لەسەر هەرێم هەبێت پەیوەندیە نێودەوڵەتیەکانە کە زۆربەیان ئێستا کونسلگەیان لە پایتەختی هەرێمدا هەیە و زۆرێکیان بەرژەوەندی ئابوری باش وپەیوەندی بتەویان بەیەکەوە بەستوە کە بۆخۆی کاریگەری ئیجابی بۆسەر هەرێم هەیە.

ئەوەی جاربەجار باسی لێوە ئەکرێت بوونی پەیوەندی هەرێمە لەگەڵ ئیسرائیلدا ئەمەش بۆخۆی هیچ لە پەیوەندی زۆرێک لە دەوڵەتە عەرەبیەکان زیاتر نیە، دیارە گەلەکەمان پەروەردەی ڕۆژگاری سەخت وقاڵبووی بە گژاچوونی ستەم ونەبوونیدا بوە تەوە وخاوەنی ئەزموونێکی لەبارە بۆ ناسینەوەی چارەنووسی خۆی بەتایبەتیش کەم گەل هەبوە بەخاووخیزانەوە مالوسامانی خۆی بە جێبهێڵێت و بنبڕ ڕوو لەدەشتوکێوەکان بکەن لە پێناوی پاراستنی خۆیان وکەرامەتیان وملکەچنەکردنی بۆستەمکاران بەمەش سەلماندویەتی بۆ هەموو جیهان کە شایستەی بەڕێوەبردنی خۆیەتی بۆیە قایلە بە نەبوونی ونالەباری گوزەرانی بەمەرجێک خاوەن ئیرادەی خۆی بێت کە بەرهەمەکەشی ئەم حکومەتەیە کە لە ١٩–٥–١٩٩٢دا گەلەکەمان بڕیاری لەسەر داوە وبەخوێنی لاوەکانی وسەرکردایەتی حکوتەکەمان بە هەموو حیزبەکانەوە دروستیانکردوە وپاراستوویانە بەتایبەتی یەکیتی وپارتی تەنانەت زۆرێک لە حیزبە بچووکەکان خۆیان هەڵوەشاندەوە و چوونە ناو هەردوو حیزبی خاوەن زۆرینەی دەنگەکانەوە، تاکو ئێستاش ڕۆژ لە دوای ڕۆژو ساڵ لە دوای ساڵ هەنگاوەکان بەرەو پێشەوە دەچن هەرچەندە بەرزو نزمی وڕاستەڕێ وهەردەو تەلانیشی تیادا بوو، بەڵام بەگشتی هەنگاوی باش نراوە گەرەکە بپارێزین شانبەشانی فشار خستنەسەری بۆ چاکسازی وبەخۆداچوونەوە وێڕای.. ئەگینا...!؟